

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

СЛУЧАЈОТ НА КОПЕЦКИ против СЛОВАЧКА

(Жалба бр. 44912/98)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

28 септември 2004

© Совет на Европа/Европски суд за човекови права, 2012. Овој превод е направен со поддршка на Специјалниот фонд за човекови права на Советот на Европа (www.coe.int/humanrightstrustfund). Тој не го обврзува Судот. За дополнителни информации погледнете ја целосната информација во врска со авторско право на крајот од овој документ.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Во случајот на Копецки против Словачка,

Европскиот суд за човекови права, кој заседаваше во рамките на Големиот судски совет составен од:

Г-дин Л. Вилдхабер (L. WILDHABER), *претседател*,
Г-дин Х.Л. Розакис (C.L. ROZAKIS),
Г-дин Ж.-П. Коста (J-P. COSTA),
Г-дин Г. Рес (G. RESS),
Сер Николас Браца (Nicolas),
Г-дин Р. Турмен (R. TÜRMEŇ),
Г-ѓа В. Стражницка (V. STRÁŽNICKÁ),
Г-дин П. Лоренцен (P. LORENZEN),
Г-дин В. Буткевич (V. BUTKEVYCH),
Г-ѓа Н. Валиќ (N. VALÍĆ),
Г-ѓа Х.С. Грече (H.S. GREVE),
Г-ѓа С. Боточарова (S. BOTOCHAROVA),
Г-дин В. Загребелски (V. ZAGREBELSKY),
Г-ѓа Е. Шталнер (E. STEINER),
Г-дин Л. Гарлицки (L. GARLICKI),
Г-дин Х. Борега Борега (J. BORREGO BORREGO),
Г-дин К. Хацијев (K. HACIYEV), *судии*,
и г-дин П.Џ. Махони, *секретар*,

Откако го разгледа случајот на затворена седница на 7 април и 30 август 2004 г.,

Ја донесе следната пресуда, којашто беше усвоена на последно-споменатиот датум:

ПОСТАПКА

1. Случајот потекнуваше од жалба (бр. 44912/98) против Словачката Република поднесена до Европската комисија за човекови права („Комисијата“) согласно поранешниот член 25 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи („Конвенцијата“) од страна на словачкиот државјанин, г-динот Јурај Копецки („жалителот“) на 25 август 1998 година.

2. Жалителот, кому му била доделена правна помош на почетокот беше претставуван од г-ѓата Р. Смичкова. Тој потоа ја назначи г-ѓата Крнчкова, адвокат со пракса во Братислава, за да го претставува во постапки пред Судот. Владата на Словачката Република („Владата“) беше претставувана од нивниот агент, г-динот Вршански, кој го наследи г-динот П. Кресак на 1 април 2003 г.

3. Жалителот тврдеше, конкретно, дека неговото право на мирно уживање во својот имот му било прекршено како резултат на отфрлање на барањето за враќање на имотот на неговиот покоен татко.

4. Жалбата беше пренесена до Судот на 1 ноември 1998 г., кога Протоколот бр. 11 од Конвенцијата стапи на сила (членот 5 § 2 од Протоколот 11).

5. Жалбата и беше доделена на Втората секција на Судот (правилото 52 § 1 од Деловникот на Судот). Во рамките на Секцијата, Судскиот совет што требаше да го разгледа случајот (член 27 § 1 од Конвенцијата) беше формиран согласно правилото 26 § 1.

6. На 1 февруари 2001 г. жалбата беше прогласена за делумно допуштена од споменатиот Судски совет во состав на А. Б. Бака, претседател, г-динот Џ. Бонело, г-ѓа В. Стражницка, г-дин М. Фишбах, г-ѓа М. Цаца-Николовска, г-дин А. Ковлер, г-дин Е. Левитс, судии и г-дин Е. Фриберг, секретар на Секцијата.

7. На 1 ноември 2001 г. Судот го смени составот на своите Секции (правилото 25 § 1). Овој случај беше доделен на новосоставената Четврта секција (правилото 52 § 1). Во пресудата усвоена на 7 јануари 2003 г., Судскиот совет на таа Секција, во состав од Сер Николас Браца, претседател, г-дин М. Пелонпа, г-ѓа Е. Палм, г-ѓа В. Стражницка, г-дин М. Фишбах, г-дин Х. Касадевал, г-дин Р. Марусте, судии, и г-дин М. О'Бојл, секретар на Секцијата, утврди повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1 (четири гласа наспроти три). Мислењето на несогласување на Сер Николас Браца, г-дин Пелонпаа и г-ѓа Палм се приложени со пресудата.

8. На 4 април 2003 г. Владата побара, во согласност со членот 43 од Конвенцијата и правилото 73 од Деловникот на Судот случајот да биде упатен на Големиот судски совет. Панел на Големиот судски совет го прифати ова барање на 21 мај 2003 г.

9. Составот на Големиот судски совет беше утврден согласно одредбите од членот 27 §§ 2 и 3 од Конвенцијата и правилото 24.

10. Владата поднесе забелешка за прашањето на повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1.

11. Расправата беше јавна и се одржа во Зградата на човековите права во Стразбур на 7 април 2004 година (правило 71).

Пред Судот се појавија:

(а) *за Владата*

Г-дин	П. КРЕСАК (P. KRESÁK),	<i>агент,</i>
Г-ѓа	М. ПЕЦНИКОВА (M. PECNÍKOVÁ),	<i>ко-агент,</i>
Г-ѓа	К. СУПЕКОВА (K. SUPEKOVÁ),	<i>советник;</i>

(б) *за жалителот*

Г-ѓа Л. КРНЧОКОВА (L. KRŇČOKOVÁ),
Г-дин М. ВАЛАШИК (M. VALAŠÍK), адвокат.

Судот ги сослуша обраќањата на г-динот Валашик и на г-динот Кресак како и нивните одговори на прашањата од Судот. Судот им дозволи на странките да поднесат писмени забелешки како одговор на овие прашања.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИТЕ НА СЛУЧАЈОТ

12. На 12 февруари 1959 г. таткото на жалителот бил осуден за чување, спротивно на тогашните закони, на 131 златни монети и 2,151 сребрени монети со нумизматичка вредност. Тој бил осуден на една година затвор. Тој исто така бил парично казнет, а монетите му биле конфискувани.

13. На 1 април 1992 г. во контекст на судската рехабилитација предвидена од Законот за судска рехабилитација од 1990 г. Врховниот суд на Словачката Република (*Najvyšší súd*) ја укинал пресудата од 12 февруари 1959 г. и сите последователни одлуки и го ослободил покојниот татко на жалителот.

14. На 30 септември 1992 г. жалителот барал да му бидат вратени монетите на татко му согласно Законот за вонсудска рехабилитација од 1991 г. („Законот од 1991 год.“).

15. На 19 септември 1995 г. Окружниот суд на Сеница (*Okresný súd*) ја одобрил постапката и му наредил на Министерството за внатрешни работи да му ги врати монетите на жалителот. Судот утврди, упатувајќи на релевантните записи, дека монетите му биле одземени на таткото на жалителот на 21 ноември 1958 г. и префрлени на Регионалната управа на Министерството за внатрешни во Братислава на 12 декември 1958 г. На 19 декември 1958 г. монетите биле проверени од стручно лице и попишани во просториите на Регионалната управа на Братислава.

16. Релевантниот дел од пресудата на Окружниот суд го вели следново:

„Точно е дека законот бара едно лице кое што бара враќање на подвижен имот да посочи и покаже каде се наоѓа тој имот. Меѓутоа, во овој случај жалителот несомнено нема никаква можност да ги провери просториите или сефовите на поранешната Регионална управа за јавна безбедност во Братислава бидејќи не му било дозволено да влезе во тие простории. Со инсистирање жалителот да покаже дека монетите се на последното познато место, Судот би му го наметнал

товарот на докажување, што е практично невозможно да се исполни. Напротив ... Министерството за внатрешни ниту покажало дека поранешната Регионална управа за јавна безбедност во Братислава ги префрлила монетите на друг орган ниту предложил да поднесе докази во таа насока ...

Судот утврди дека последниот пат [кога била позната нивната точната локација] монетите ... се чувале во просториите во Регионална управа за јавна безбедност во Братислава чиј наследник е Министерството за внатрешни, и не било покажано дека монетите не биле во тие простории кога Законот за вонсудска рехабилитација почнал да се применува, односно на 1 април 1991 г.“

17. На 1 декември 1995 г. Министерството за внатрешни се жалело. Неговиот претставник тврдел дека сите релевантни документи биле уништени и дека товарот на докажување за тоа каде се наоѓале монетите бил кај жалителот.

18. На 29 јануари 1997 г. Регионалниот суд на Братислава (*Krajský súd*) пресудил во корист на Министерството за внатрешни. Тој одлучил, упатувајќи на членовите 4(1), 5(1) и 20(1) од Законот од 1991 г. дека жалителот не успеал да покаже каде се наоѓале монетите кога законот почнал да се применува на 1 април 1991 г.

19. Во пресудата, Регионалниот суд признал дека жалителот имал ограничени можности за лоцирање на имотот на неговиот татко. Затоа собрал дополнителни докази по сопствена иницијатива. Поконкретно, Регионалниот суд забележал дека во согласност со релевантната пракса, конфискуваниот имот требал да биде предаден на јавниот обвинител, и откако релевантната пресуда ќе станала правосилна, до финансискиот оддел од надлежниот локален владин орган. Затоа Регионалниот суд го истражил кривичното досие за случајот на таткото на жалителот. Понатаму тој утврди дека архивите на Окружната канцеларија во Сеница, Министерството за внатрешни, Националната банка на Словачка и Државните регионални архиви во Братислава не содржеле никаков документ во врска со монетите во прашање. Регионалниот суд исто така сослушал сведоци кои работеле во Окружната канцеларија на Министерството за внатрешни работи во Мијава во 1958 г.; и таму немале никакви информации за случајот. Тој не сметал дека е неопходно да се сослушаат уште две други лица, од кои еден бил присутен кога монетите биле попишани и преземени од Регионалната управа, бидејќи тие лица биле отпуштени, едниот во 1958, а другиот во 1960 година. Затоа нивните изјави немало да овозможат да се утврдат релевантните факти за случајот.

20. На 27 јануари 1998 г. Врховниот суд ја отфрлил жалбата на жалителот според толкувањето на законот. Тој го делел мислењето на Регионалниот суд дека жалителот не успеал да обезбеди докази дека Министерството ги поседувало монетите, согласно членот 5(1) од Законот од 1991 г.

21. Во пресудата Врховниот суд понатаму вели:

„Тврдењето дека подвижниот имот во прашање бил преземен од страна на вработен на Регионална управа за јавна безбедност во Братислава на 12 декември 1958 г. и дека ... бил проверен таму од страна на стручно лице на 19 декември 1958 г. не може да е доволно. Оттогаш е поминато значително време за време на кое златните и сребрени монети во прашање може да се отуѓени, уништени или изгубени. Меѓутоа законодавецот експлицитно ја вклучил во членот 5(1) од Законот за вонсудска рехабилитација обврската да се покаже каде бил отуѓениот имот во прашање во времето кога Законот стапил на сила.

... Од логичното и систематско толкување на членот 5(1) од Законот за вонсудска рехабилитација следи дека барање за враќање може да се однесува само на истиот имот кој бил одземен од државата, а не за различен предмет од ист вид. Затоа само подвижниот имот кој може поединечно да се идентификува по посебните одлики, што значи дека не може да се измеша со други предмети, подложи на враќање ...“

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ПРАВО И ПРАКСА

A. Законот за судска рехабилитација од 1990 г.

22. Законот бр. 119/1990 за судска рехабилитација (*Zákon o súdnej rehabilitácii*) стапил на сила на 1 јули 1990 г. Релевантните одредби го велат следното:

Член 1

„Целта на Законот е да се овласти укинување на осудителните пресуди за дела каде истите не се компатибилни со принципите на демократското општество за почитување на политичките права и слободи отелотворени во Уставот и утврдени со меѓународните инструменти, ... за да се обезбеди општествена рехабилитација и соодветна материјална компензација за [така] осудените лица ...“

Член 23

“...“

(2) Условите според кои одредбите од овој Закон ќе се применуваат за барања кои произлегуваат од укинување на одлуките за конфискација ... како и начинот на отштета и опсегот на таквите барања ќе бидат дефинирани во посебен закон.“

B. Законот за вонсудска рехабилитација од 1991 г.

23. Законот бр. 87/1991 за вонсудска рехабилитација (*Zákon o mimosúdnych rehabilitáciách* – „Законот од 1991 г.“) стапи на сила на 1 април 1991 г. Во неговата преамбула се вели дека бил донесен со цел

да се ублажат последиците од одредени прекршувања на правата на сопственост и други права кои се случиле меѓу 25 февруари 1948 и 1 јануари 1990 г. Релевантните одредби од Законот од 1991 г. го велат следното:

Дел 1 – Општа цел

Член 1

„(1) Овој закон има за цел да ги ублажи последиците од одредени прекршувања ... кои настанале меѓу 25 февруари 1948 г. и 1 јануари 1990 г. ... и кои не се компатибилно со начелата на демократското општество за почитување на правата на граѓаните како што се отелотворени во Повелбата на Обединетите нации, Универзалната декларација за човекови права и последователните конвенции за граѓански, политички, економски, социјални и културни права.

(2) Овој Закон исто така ги поставува условите за поднесување на барања кои произлегуваат од поништени пресуди со кои бил конфискуван имот ... како и начинот на обесштетување и опсегот на таквите барања.“

Дел 2 – Граѓанско и управно право

Член 3

„(1) Лицата кои имаат право [имено лицата кои имаат право да поднесат барање согласно овој Закон] се сите лица чиј имот преминал во државна сопственост во околностите на кои се упатува во членот 6 под услов да се државјани на Чешката и Словачката Федеративна Република и да имаат постојан престој на нејзината територија.

(2) Во случаи кога лицето чиј имот преминал во државна сопственост во околностите на кои се упатува во членот 6 починало ... следниве физички лица имаат право [да бараат поврат] под услов да се државјани на Чешката и Словачката Федеративна Република и да имаат постојан престој на нејзината територија ...

(а) тестаментален наследник ... кој го стекнал целиот имот;

...”

Член 4

„(1) Лицата обврзани [да го вратат имотот] се државата или правни лица кои го поседуваат конфискуваниот имот на датумот на кој овој Закон стапува на сила ...

(2) Секое физичко лице кое [на незаконски] начин го стекнал имотот од државата исто така е обврзано да го врати таквиот имот ...“

Член 5

„(1) Лицето обврзано [да го врати] ќе го стори тоа врз основа на писмено барање под услов лицето [кое го бара имотот] да докаже дека тој или таа има право да му се врати имотот и да го покаже начинот на кој бил одземен од страна на државата. Кога се бара враќање на подвижен имот [засегнатото лице] исто така треба да покаже каде се наоѓа имотот ...“

Член 13

„(1) Финансискиот надоместок може да се одобри на засегнатото лице само за недвижен имот кој не може да се врати ...

(2) Кога државата се стекнала, врз основа на судска одлука која била поништена согласно Законот за судска рехабилитација (Законот бр. 119/1990) ..., со целиот имот на еден граѓанин и кога таквиот имот не се состоел од недвижен имот, засегнатото лице има право на надоместок во износ од 60.000 чехословачки круни ...“

Дел 3 – Кривично право**Член 19**

„(1) Лица кои имаат право се оние лица кои биле рехабилитирани согласно Законот бр. 119/1990, кои ги исполниле условите утврдени во членот 3(1) или кога таквите лица се починати ..., лицата утврдени во членот 3(2) [од Законот за вонсудска рехабилитација од 1991 г.].“

Член 20

„(1) Лицата обврзани [да го вратат конфискуваниот имот] се сите правни лица на кои се упатува во членот 4(1), секое физичко лице на кое се упатува во членот 4(2) кои се стекнале со таков имот од државата а кога самата држава го стекнала како резултат на судска одлука, и на надлежен централен владин орган.

(2) Лицата обврзани да го вратат конфискуваниот имот ќе го сторат тоа во согласност со членовите 5, ... од Законот; кога е невозможно да се врати имотот засегнатите лица имаат право да бараат надоместок во согласност со членот 13 од [овој] Закон.“

В. Релевантна домашна пракса

24. Во пресудата бр. 1 Cdo 27/94 од 25 мај 1991 г., Врховниот суд го потврдил заклучокот на пониските судови дека подвижен имот кој не би можел да биде поединечно идентификуван не можел да биде вратен согласно Законот од 1991 г. Во постапките во прашање, жалителот барал враќање на златна плочка, неколку златни монети и банкноти

кои и биле префрлени на државата во 1950 г. Релевантниот дел од пресудата на Врховниот суд го вели следново:

„... врз основа на логично и систематско толкување на членот 5(1) од Законот за вонсудска рехабилитација, со измените и дополнувањата, и после споредбата на таа одредба со други одредби [од тој Закон] Судот за касација заклучи дека само подвижниот имот кој може да биде поединечно идентификуван по посебни одлики, што значи дека не може да се помеша со други предмети подложни на враќање ... Гледиштето на жалителот дека и предметите идентификувани по нивниот вид но не поединечно исто така можат да се вратат е неточно бидејќи е спротивно на природата и целта на Законот за вонсудска рехабилитација, чија цел е да се ублажат последиците од одредени (односно, не сите) прекршувања на правото на сопственост и други права ...“

ПРАВОТО

НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 1 ОД ПРОТОКОЛОТ БР. 1

25. Жалителот се жалел дека како резултат на отфрлањето на барањето, тој бил спречен од мирно уживање во имотот на својот татко. Тој тврдел дека дошло до повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1, кој го уредува следново:

„Секое физичко или правно лице има право на мирно уживање на својот имот. Никој не може да биде лишен од својот имот, освен во јавен интерес и под услови предвидени со закон и со општите принципи на меѓународното право

Претходните одредби не навлегуваат во правото на државите да донесуваат закони кои ги сметаат за неопходни за регулирање на користењето на имотот согласно општиот интерес или заради сигурно плаќање на данокот, другите придонеси или парични казни.“

А. Аргументите пред Судот

1. Жалителот

26. Жалителот тврдеше дека тој се придржувал на сите законски барања за враќање на имотот на неговиот татко. Што се однесува до обврската согласно членот 5(1) од Законот за вонсудска рехабилитација од 1991 г. („Законот од 1991 г.“) да покаже каде се наоѓал имотот, тој обезбедил документиран доказ дека монетите му биле одземени на неговиот покоен татко и депонирани во просториите на Регионалната управа на Министерството за внатрешно работи на 12 декември 1958 г.

27. Во релевантното време немало никаква правна одредба која наметнувала обврска за Министерството за внатрешни работи да ги пренесе монетите на друг орган, и ниту било прикажано ниту тврдено дека Министерството за внатрешни работи ги префрлило на друго лице на законски начин.

28. Аргументот дека Министерството за внатрешни работи повеќе не го поседувало монетите било чисто тврдење. Во отсуство на некаков веродостоен доказ за тоа како монетите биле префрлени од просториите на Министерството, тоа тврдењето не можело да ги побие доказите поднесени од жалителот. Прифаќањето на тврдењето дека Министерството за внатрешни работи повеќе не ги поседувало монетите или да се бара од жалителот да покаже, како што можеби бил случајот, дека монетите биле отуѓени од просториите на Министерството на незаконски начин во такви околности би наметнато претеран товар на него, спротивно на неговите права согласно членот 1 од Протоколот бр. 1.

29. Жалителот посочи дека Законот од 1991 г. не уредувал експлицитно дека тој ексклузивно покривал подвижен имот кој можел да се идентификува поединечно или дека, во случаите кога имотот во прашање бил доволно идентификуван, враќањето на подвижен имот од иста природа било исклучено. Во овој контекст, тој се изјасни дека стручно лице ги проверило монетите на 19 декември 1958 год. и изготвило детален инвентар за истите, што било доволно за да се идентификува имотот во прашање.

30. Жалителот заклучи дека тој можел легитимно да очекува да се стекне со делотворно уживање на барањето на имот. Затоа тој имал „имот“ во рамките на значењето на членот 1 од Протоколот бр. 1. Отфрлањето на барањето на жалителот достигнало попречување на неговите права согласно членот 1 од Протоколот бр. 1 и не успеал да постигне правична рамнотежа меѓу јавниот интерес и заштитата на неговите поединечни права.

2. Владата

31. Владата се изјасни дека целта на Законот од 1991 г. била да се ублажат последиците на одредени повреди на правата на имот коишто настанале меѓу 25 февруари 1948 г. и 1 јануари 1990 г. Тој период завршил пред 18 март 1992 г., кога Конвенцијата стапила на сила во однос на поранешната Чешка и Словачка Федеративна Република, на која Словачка била една од земјите наследнички.

32. Што се однесува до подвижниот имот конкретно, според Законот од 1991 г. можел да се врати само *in natura*, и подложен на условите утврдени во тој Закон. Можноста за враќање на друг имот од истиот вид или за доделување на надоместок за подвижен имот била исклучена.

33. Барањето на жалителот било отфрлено заради тоа што не се придржувал на формалните барања поставени во Законот од 1991 г. Конкретно, жалителот не успеал да покаже каде бил имотот што му бил одземен на неговиот покоен татко во времето кога Законот стапил на сила во 1991 г., како што се барало согласно членот 5(1) разгледан заедно со членот 4(1). Недостатокот не бил поправен и покрај фактот дека апелациониот суд примил дополнителни докази во однос на пронаоѓањето на монетите. Тужената држава не можела да се смета за одговорна согласно Конвенцијата за никаква проневера на монетите која можеби настанала пред да стапи на сила Конвенцијата во однос на Словачка.

34. Со оглед дека барањето на жалителот не го исполнило законскиот услов и бидејќи членот 1 од Протоколот бр. 1 не го гарантирал правото за стекнување на имот, жалителот немал „имот“ во смисла на членот 1 од Протоколот бр. 1. Затоа немало попречување на неговите права согласно таа одредба. Владата сметаше дека не е релевантно дека Окружниот суд во Сеница ја одобрил постапката на жалителот во прв степен, со оглед дека пресудата потоа била поништена од повисоки судови без да се стекне правна моќ.

Б. Оценка на Судот

1. Рекапитулирање на релевантните принципи

35. Следниве релевантни принципи се воспоставени со праксата на институциите на Конвенцијата согласно членот 1 од Протоколот бр. 1.

(а) Лишувањето од сопственост или од друго право *in rem* начелно е моментален акт и не создава континуирана состојба на „лишување од право“ (види *Malhous v. the Czech Republic* (dec.) [GC], no. 33071/96, ECHR 2000-XII, со дополнителни упатувања).

(б) Членот 1 од Протоколот бр. 1 не го гарантира правото на стекнување имот (види *Van der Mussele v. Belgium*, judgment of 23 November 1983, Series A no. 70, p. 23, § 48, и *Slivenko v. Latvia* (dec.) [GC], no. 48321/99, § 121, ECHR 2002-II).

(в) Жалителот може да тврди дека имало повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1 само што се однесува до побиените одлуки поврзани со неговиот „имот“ во рамките на значењето на оваа одредба. „Имот“ може да биде или „постоечкиот имот“ или средства, вклучително побарувања, за кои жалителот може да тврди дека тој или таа има барем „легитимни очекувања“ за стекнување на делотворно уживање на правото на сопственост. Спротивно на ова, надежта за признавање на правото на сопственост кое не можело да се оствари делотворно не може да се смета за „имот“ во рамките на значењето на членот 1 од Протоколот бр. 1 ниту пак истото е можно за условното барање кое

истекува како резултат на неисполнувањето на условот (види *Prince Hans-Adam II of Liechtenstein v. Germany* [GC], no. 42527/98, §§ 82-83, ECHR 2001-VIII, и *Gratzinger and Gratzingerova v. the Czech Republic* (dec.) [GC], no. 39794/98, § 69, ECHR 2002-VII).

(г) Членот 1 од Протоколот бр. 1 не може да се толкува како наметнување на некаква општа обврска врз државите договорнички за да се врати имот кој им бил префрлен пред да ја ратификуваат Конвенцијата. Ниту пак членот 1 од Протоколот бр. 1 наметнува некакви ограничувања врз слободата на државите договорнички да го утврдат опсегот на враќање на имот и да изберат услови согласно кои тие се согласуваат да ги обноват правата на поранешните сопственици (види *Jantner v. Slovakia*, no. 39050/97, § 34, 4 March 2003).

Државите договорнички уживаат особено широко дискреционо право што се однесува до исклучувањето на одредени категории на поранешни сопственици од таквото право. Кога категории на сопственици се исклучени на овој начин нивните барања за враќање не можат да дадат основа за „легитимно очекување“ за добивање на заштита според членот 1 од Протоколот бр. 1 (види, меѓу другите извори, *Гратцингер и Гратцингерова*, цитиран горе, §§ 70-74).

Од друга страна, откако државата договорничка, која ја ратификувала Конвенцијата, вклучително Протоколот 1, ќе донесе законска рамка која предвидува целосно или делумно враќање на имотот конфискуван под претходниот режим, таквите закони може да се сметаат како да генерираат ново право на сопственост заштитено со членот 1 од Протоколот бр. 1 за лицата кои ги исполнуваат условите да добијат право. Истото може да важи во однос на аранжманите околу враќањето или надоместокот утврдени согласно законодавството пред ратификацијата, доколку таквото законодавство останало на сила после ратификацијата на Протоколот бр. 1 (види *Broniowski v. Poland* [GC], no. 31443/96, § 125, ECHR 2004-V).

2. Примена на релевантните принципи во актуелниот случај

(а) Општи размислувања

36. Судот најпрво го забележува општиот контекст во кој беше усвоено релевантното законодавство. Како и неколку други држави кои преминаа во демократски систем на владеење од доцните осумдесетти години на 20-тиот век наваму, правниот претходник на Словачка усвои серија на закони за рехабилитација и враќање со цел да се обезбеди обесштетување за одредени неправди кои биле направени под претходниот комунистички режим и кои не биле компатибилни со принципите на демократското општество.

37. Носењето на закони со кои се предвидувало рехабилитација, враќање на конфискуван имот или надоместок за таков имот очигледно

вклучувало сеопфатно разгледување на различни прашања од морална, правна, политичка и економска природа. Во различен контекст, Судот одлучил дека националните власти на државите договорнички имаат широка маргина на дискреција во проценувањето на постоење на проблем од јавен интерес кој оправдувал посебни мерки и спроведување на социјални и економски политики (види *The former King of Greece and Others v. Greece* [GC], no. 25701/94, § 87, ECHR 2000-XII).

38. Сличен пристап е *a fortiori* релевантен што се однесува до законите за рехабилитација и враќање усвоени во горниот контекст, како што е Законот од 1991 г. Посебно, Судот повторува дека Конвенцијата не наметнува никаква посебна обврска за државите договорнички да обезбедат обесштетување за неправдите или штетите предизвикани пред нивното ратификување на Конвенцијата. Слично на тоа, членот 1 од Протоколот бр. 1 не може да биде протолкуван како ограничување на слободата на државите договорнички да ги изберат условите под кои тие се согласуваат да го вратат имотот што им бил префрлен пред ратификувањето на Конвенцијата (види параграф 35 горе).

39. Затоа фактот дека опсегот на враќањето согласно Законот од 1991 г. е ограничен и дека враќањето на имот подложи на низа услови како такво, не ги прекршува правата на жалителот согласно членот 1 од Протоколот бр. 1.

40. Ова не значи дека имплементацијата од страна на националните власти на релевантните законски одредби во конкретен случај не може да покрене прашање согласно членот 1 од Протокол бр. 1. Меѓутоа, пред да се размисли дали начинот на кој релевантното право било применето за г-динот Копецки ги попречило неговите права како што се гарантирани со членот 1 од Протоколот бр. 1, Судот мора да утврди дали неговото барање за поврат достигнало “имот” во рамките на значењето на таа одредба.

(б) Дали имало „постоечки имот“

41. Жалителот го засноваше своето барање за враќање врз одредбите од Законот од 1991 г. Не беше сугерирано дека правото на сопственост кое го барал назад го поседувал без интервенција на судовите. Затоа сопственичкиот интерес врз кој се потпираше жалителот беше во форма на барање и не може соодветно на тоа да биде карактеризирано како „постоечки имот“ во рамките на значењето на судската пракса на Судот. Ова не беше оспорено пред Судот.

(в) Дали жалителот имал „имот“

42. Затоа останува да се утврди дали тоа барање претставувало “имот”, односно дали било доволно утврдено за да привлече гаранции

од членот 1 од Протоколот бр. 1. Во овој контекст исто така може да е релевантно дали „леgitимното очекување“ за стекнување на делотворно уживање на монетите произлегло за жалителот во контекст на постапките на кои се жалел (види во параграф 35 горе).

43. Во пресудата на Судскиот совет, мнозинството направи разлика меѓу позицијата на жалителот од онаа на жалителите во случаи каде тие биле исклучени од самиот почеток од можноста да им се врати имотот во толкава мерка што било очигледно дека тие или не ги исполниле релевантните услови или нивното барање било јасно надвор од релевантното право (види *Гратцингер и Гратцингерова*, цитиран горе). Според мислењето на мнозинството, одлуката на Окружниот суд на Сеница (види во параграф 15 и 16 горе) посочила дека жалителот можел да бара, барем на основани основи, дека ги исполнил релевантните услови за враќање на имотот на неговиот татко. Што значи дека постоел „вистински спор“. Затоа барањето на жалителот не било непоткрепено или лишено од изглед за успех, и жалителот имал „леgitимно очекување“ дека неговото барање ќе било задоволено, што оправдува тоа да се смета за имот во рамките на значењето на членот 1 од Протоколот бр. 1 (види во параграфите 28 и 29 од пресудата на Судскиот совет на која се упатува горе).

44. Затоа одлуката на мнозинството на Судскиот совет за постоење на „вистински спор“ беше одлучувачка за неговиот заклучок дека жалителот имал „леgitимно очекување“. Последователно најпрво е неопходно да се провери содржината на вториов поим според судската пракса на Судот.

(i) Поимот „леgitимно очекување“

45. Поимот „леgitимно очекување“ во контекст на членот 1 од Протоколот бр. 1 најпрво беше развиен од страна на Судот во случајот *Пајн Вали Дивелопментс Лтд и други против Ирска* (*Pine Valley Developments Ltd and Others v. Ireland* (judgment of 29 November 1991, Series A no. 222, p. 23, § 51)). Во овој случај, Судот одлучи дека „леgitимно очекување“ се јавува кога е дадена градежна дозвола врз основа на која компаниите на жалителот купиле земјиште за цел да го развијат. Градежната дозвола, која не можела да се повлече од органот за планирање, била „составен дел од имотот на компаниите на жалителот“.

46. Во еден неодамнешен случај, жалителот изнајмил земјиште од локалните власти за период од дваесет и две години за што платил годишна кирија со идеја да го обнови договорот за изнајмување за дополнителен период после истекувањето на договорениот период во согласност со условите на договорот за изнајмување, и затоа на своја сметка подигнал објекти за лесна индустриска намена кои ги изнајмувал. Судот одлучи дека за жалителот морало да се смета дека

во најмала рака имал „легитимно очекување“ за искористување на можноста за обновување и ова морало да се смета, согласно членот 1 од Протоколот бр. 1 како „пропратно на правата за сопственост што му биле доделени ... согласно договорот за издавање“ (види *Stretch v. the United Kingdom*, no. 44277/98, § 35, 24 June 2003).

47. Во горенаведените случаи засегнатите лица имале право да се потпираат на фактот дека законскиот акт на чиј основ тие презеле финансиски обврски немало да биде ретроспективно поништено на нивна штета. Во оваа класа на случаи, „легитимното очекување“ на тој начин се засновало врз разумно оправдано потпирање врз законски акт кој има здрава правна основа и која се однесува на правата на сопственост.

48. Друг аспект на поимот на „легитимно очекување“ беше илустриран во *Пресос Компаниа Навиера С.А. и други против Белгија* (*Pressos Compania Naviera S.A. and Others v. Belgium* (judgment of 20 November 1995, Series A no. 332, p. 21, § 31)). Случајот се занимаваше со побарување на отштета која произлегувала од несреќи при доставата кои наводно биле предизвикани од негрижата на белгиските пилоти. Согласно домашните облигациони правила, таквите побарувања се јавиле веднаш по настанувањето на штетата. Судот ги класификуваше барањата како „имот“ кој привлекува заштита на членот 1 од Протоколот бр. 1. Понатаму забележал дека врз основа на серија одлуки на Судот за касација, жалителите можеле да тврдат дека тие имале „легитимно очекување“ дека нивните барања кои произлегувале од несреќите во прашање би биле утврдени во согласност со општото облигационо право.

Судот не рекол изречно дека „легитимното очекување“ било компонента или пропратно на правото на сопственост како што било сторено во случајот на *Пајн Вели Дивелопментс Лтд и други* и требало да биде во *Стреч* (види ги упатувањата во параграфите 45 и 46 горе). Меѓутоа беше имплицитно дека такви очекувања не можеле да постојат во отсуство на „имот“ кој влегува во рамките на границите на членот 1 од Протоколот бр. 1, во овој пример облигационото барање. „Легитимното очекување“ идентификувано во *Пресос Компаниа Навиера С.А. и други против* само по себе не било суштинско за сопственичкиот интерес; тоа било поврзано со начинот на кој барањето појаснето како „имот“ би било третирано согласно домашното право и особено потпирајќи се на фактот дека утврдената судска пракса на националните судови би продолжиле да се применуваат во однос на штетата која веќе настанала.

49. Во низа случаи Судот утврдил дека жалителите немале „легитимно очекување“ кога не можело да се каже дека тие имале барање кое можело во тој момент да се спроведе, а кое било доволно утврдено. Во еден случај против Република Чешка каде барањето на

жалителите за враќање на нивниот имот согласно Законот од 1991 г. не успеало заради тоа што не го исполниле еден од суштинските законски услови (државјанство на тужената Држава), барањето не било доволно утврдено во рамките на значењето на членот 1 од Протоколот бр. 1. Постоела разлика, така одлучил Судот, меѓу чиста надеж за враќање, колку и да е разбирлива таа надеж, и „легитимното очекување“, кое мора да е од природа која е поконкретна од чиста надеж и мора да се заснова на законска одредба или законски акт како што е судска одлука (види *Гратцингер и Гратцингерова*, цитиран горе, § 73).

50. Слично на ова, не може да се каже дека легитимното очекување се јавува кога постои спор за точното толкување и примена на домашното право и поднесоците на жалителот последователно се одбиваат од страна на националните судови. Во *Јантнер* (цитиран горе, §§ 29-33), барањето на жалителот за враќање било отфрлено затоа што националните судови утврдиле дека тој не покажал дека има постојан престој во Словачка во рамките на значењето на релевантното право и пракса. Тој наод бил оспорен од страна на жалителот, кој сметал дека тој ги исполнил сите законски услови за да му се одобри барањето за враќање. Судот одлучил дека согласно релевантното право, како што било протолкувано и применето од страна на домашните власти, жалителот немал ниту право ниту барање кое достигнувало до „легитимно очекување“ во рамките на значењето на судската пракса на Судот за му се врати имотот во прашање.

51. Во *Гратцингер и Гратцингерова* и *Јантнер*, кои се занимаваа со барања за враќање на имот, може да се смета дека она што всушност било во прашање не било толку „легитимното очекување“ според начелото дефинирано во *Пајн Вели Дивелопментс Лтд и други* (види во параграфите 45-47 горе) туку повеќе дали жалителот имал или немал побарување кое достигнувало ниво на „имот“ како што било дефинирано во случајот на *Пресос Компаниа Навиера С.А. и други* (види во параграфот 48 горе). Во двата гореспоменати случаи на враќање не можело да се каже дека жалителите имале некакви права на имот на кои им било наштетено заради нивното потпирање на законски акт. Исто така со оглед дека не го исполниле законскиот услов за враќање на имотот, за разлика од ситуацијата во *Пресос Компаниа Навиера С.А. и други*, немало доволно воспоставен сопственички интерес на кој можел да се прикажи „легитимно очекување“.

52. Во контекст на претходното може да се заклучи дека судската пракса на Судот не размислува за постоењето на „вистински спор“ или „основано барање“ како критериум за утврдување дали постои „легитимно очекување“ заштитено со членот 1 од Протоколот бр. 1. Затоа Судот не може да го следи образложението на мнозинството на Судскиот совет во однос на оваа поента. Напротив, Судот го зазема

гледништето дека кога сопственичкиот интерес е во природата на барањето може да се смета како „имот“ само ако постои доволна основа во националното право, на пример кога постои уредена судска пракса на домашните судови која го потврдува тоа.

(ii) Ставот во актуелниов случај

53. Во овој случај никаков конкретен сопственички интерес на жалителот не страдал како резултат на неговото потпирање на конкретен законски акт. Затоа не може да се каже за него дека имал „легитимно очекување“ како што е дефинирано во *Пајн Вели Дивелопментс Лтд и други*, цитиран горе. Во контекст на гореспоменатата анализа на судската пракса, Судот исто така мораше да земе во предвид дали сепак постоела доволна законска основа во поддршка на барањето на жалителот за да се дозволи да се смета за „имот“ во смисла на случајот *Пресос Компаниа Навиера С.А. и други*.

54. Соодветно на тоа, главното прашање за Судот е дали имало доволна основа во домашното право, како што е толкувано од страни на домашните судови, за барањето на жалителот да се квалификува како „имот“ согласно членот 1 од Протоколот бр. 1. Во оваа насока, единствената спорна точка е дали жалителот може да се каже дека го задоволил условот тој да покаже „каде [бил] имотот“, како што е поставено во членот 5(1) од Законот од 1991 г. Од своја страна, жалителот сметаше дека, спротивно на наодите на Регионалниот суд на Братислава и на Врховниот суд, тој го исполнил тој услов со тоа што покажал кога и како имотот и бил префрлен на Државата, со оглед дека надлежниот орган не можел да објасни што понатаму се случило со монетите.

55. Во своите одлуки во врска со ова, Регионалниот суд на Братислава и Врховниот суд одлучиле дека членот 5(1) од Законот 1991 г. вклучувал обврска да се покаже каде бил подвижниот имот во прашање на 1 април 1991 г., кога Законот стапил на сила. Врховниот суд понатаму одлучил дека барањето за враќање на подвижен имот согласно членот 5(1) од Законот од 1991 г. можело да се однесува само на самиот имот кој навистина бил преземен од Државата, а не на други предмети од иста природа. Одлуката била доследна со неговиот првичен наод по слично барање (види во параграф 24 горе). Регионалниот и Врховниот суд одлучиле дека доказите поднесени од жалителот и дополнителните докази примени од Регионалниот суд не претставувале доволен доказ дека во 1991 г. Министерството за внатрешни работи и понатаму ги поседувало монетите кои му биле одземени на неговиот покоен татко во 1958 г.

56. Земајќи ги во предвид информациите што ги имаше пред себе и сметајќи дека има само ограничувани овластувања за справување со наводните фактички или законски грешки направени од националните

судови, кои и се првите кои треба да го толкуваат и применат домашното право (види *García Ruiz v. Spain* [GC], no. 30544/96, § 28, ECHR 1999-I, и *Kopp v. Switzerland*, judgment of 25 March 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-II, p. 540, § 59), Судот не утврди никаква појава на своеволност во начинот на кој Регионалниот и Врховниот суд одлучиле по тужбата на жалителот. Затоа нема основа на која Судот може да донесе различен заклучок во однос на придржувањето на жалителот на условот во прашање.

57. Судот прифаќа дека во контекст на формулацијата на релевантните одредби од Законот од 1991 г. и во конкретните околности на случајот, жалителот може да не знаел дали тој ги исполнил или не горенаведените услови за добивање на поврат. Во оваа смисла може да се каже дека тој бил во различна позиција од таа на жалителите во *Гратцингер и Гратцингерова*, цитиран горе, чии барања јасно не потпаѓале под релевантниот закон со оглед на тоа дека тие не биле државјани на тужената држава.

58. Меѓутоа, оваа разлика не е одлучувачка за утврдување на поентата во прашање. Особено, Судот забележува дека барањето за враќање на жалителот било условено од самиот почеток и дека требало да се утврди прашањето дали тој се придржувал или не на законските услови во рамките на судските постапки. Судовите во крајот одлучиле дека не бил таков случајот. Судот затоа не е задоволен дека, кога го поднесувал своето барање за враќање, може да се каже дека било доволно утврдено дека истото се квалификувало како „имот“ кој потпаѓа под заштитата членот 1 од Протоколот бр. 1.

59. Точно е дека Окружниот суд на Сеница, кој одлучувал за случајот во прв степен, одлучил дека било практично невозможно за жалителот да го исполни условот во врска со прецизната локација на имотот и наредил монетите да му бидат вратени. Првостепената пресуда подоцна била поништена од страна на повисоки судови на две нивоа на јуридикција, во контекст на истите постапки и без истата да се стекне со правна моќ. На тој начин пресудата усвоена од Окружниот суд во Сеница не му дала на жалителот право што може да се спроведе за да ги поврати монетите (види, *mutatis mutandis*, *Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis v. Greece*, judgment of 9 December 1994, Series A no. 301-B, p. 84, § 59). Таа пресуда затоа не била доволна за да се генерира сопственички интерес што би достигнал до „имот“.

60. Во овие околности Судот утврди дека во контекст на неговото барање за враќање жалителот немал „имот“ во рамките на значењето на првата реченица на членот 1 од Протоколот бр. 1. Гаранциите на таа одредба затоа не важат за овој случај.

61. Соодветно на тоа немало повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ

Одлучи со тринаесет гласа наспроти четири дека немало повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1.

Изготвена на англиски и француски јазик, и усвоена на јавна расправа во Зградата на човековите права, Стразбур, на 28 септември 2004 г.

Лузиус Вилдхабер
Претседател

Пол Махони
Секретар

Во согласност со членот 45 § 2 од Конвенцијата и правилото 74 § 2 од Деловникот на Судот, на оваа пресуда се приложени следниве издвоени мислења:

- (а) мислење на несогласување на г-динот Рес придружен од г-ѓата Штајнер и г-динот Борега Борега;
- (б) мислење на несогласување на г-ѓата Стражницка.

Л.В.
П. Ј. М.

Издвоените мислења не се преведени но можат да се најдат на англиски и/или француски јазик во верзијата (верзиите) на официјалниот јазик кои можат да се консултираат во ХУДОЦ базата на податоци за судската пракса на Судот.

© Совет на Европа/Европски суд за човекови права, 2012.

Службени јазици на Европскиот суд за човекови права се англискиот и францускиот. Овој превод е направен со поддршка на Специјалниот фонд за човекови права на Советот на Европа (www.coe.int/humanrightstrustfund). Тој не го обврзува Судот, ниту пак Судот презема некаква одговорност за квалитетот на истиот. Може да се преземе од HUDOC базата на судската пракса на Европскиот суд за човекови права (<http://hudoc.echr.coe.int>) или од секоја друга база на податоци со која Судот го споделил. Може да се прават копии за некомерцијални цели под услов да се цитира полниот наслов на случајот, заедно со горенаведениот знак за авторско право и упатувањето на Специјалниот фонд за човекови права. Доколку се планира некој дел од овој превод да се користи за комерцијални цели, ве молиме обратете се на publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int